

INSTYTUT ARCHEOLOGII I ETNOLOGII
POLSKIEJ AKADEMII NAUK
DAWNIEJ INSTYTUT HISTORII KULTURY MATERIALNEJ PAN

KWARTALNIK
HISTORII KULTURY
MATERIALNEJ

ROK LXVI

WARSZAWA 2018

NR 2

REDAKCJA I KOMITET REDAKCYJNY

Redaktor — Elżbieta Mazur (IAE PAN)

Zastępcy Redaktora — Magdalena Bis (IAE PAN), Martyna Milewska (IA UW)

Sekretarze Redakcji — Jakub Kosiorek (IAE PAN), Ludmiła Paderewska (IAE PAN)

Członkowie Komitetu — Maria Bogucka (IH PAN), Paweł Dobrowolski (Collegium Civitas, Warszawa), Jarosław Dumanowski (IH UMK), Olga Feytová (AHMP, Praga), Mateusz Goliński (IH UW), Michaela Hrubá (Univerzita v Ústí nad Labem), Andrzej Janeczek (IAE PAN), Jan Klápště (Univerzita Karlova w Pradze), Andrzej Klonder (IAE PAN), Elżbieta Kowalczyk-Heyman (IA UW), Jerzy Kruppé (IA UW), Marcin Majewski (IA Uniwersytet Szczeciński), Jerzy Miziołek (IA UW), Jerzy Piech (IH UJ), Jacek Pielas (IH UJK), Bożena Popiołek (Uniwersytet Pedagogiczny, Kraków), Raimo Pullat (Tallin University), Wojciech Szymański (IAE PAN), Andrzej Wyrobisz (IHS UW), Jerzy Żywicki (ISP UMCS)

Adres Redakcji:

„Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”

00-140 Warszawa, Al. Solidarności 105, pok. 121

Adres strony internetowej:

<http://www.iaepan.edu.pl/khkm.html>

e-mail: kwartalnik@iaepan.edu.pl

tel. 22 620 28 84 w. 146

Wydawca:

Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk

00-140 Warszawa, Al. Solidarności 105

e-mail: director@iaepan.edu.pl

tel. 22 620-28-84

Wykaz recenzentów artykułów opublikowanych w roczniku 2017:

Jadwiga Chudziakowa (IA UMK)

Andrzej Klonder (IAE PAN)

Jerzy Urwanowicz (IH i NP Uniwersytet w Białymstoku)

Dorota Żołądź-Strzelczyk (IH UAM)

Skład i łamanie:

Krzysztof Anuszewski, tel. 22 629 44 78

Druk i oprawa:

Partner Poligrafia sp. z o.o.

ul. Zwycięstwa 10, 15-703 Białystok

Nakład 300 egz. Arkuszy wydawniczych 11,75. Papier offset 80 g.

Oddano do składania w czerwcu 2018 r., druk ukończono

we wrześniu 2018 r.

Od Redakcji

Bieżący numer pisma wypełniają w głównej mierze artykuły powstałe na kanwie referatów przedstawionych podczas seminarium „Multidyscyplinarne Badania nad Przeszłością”, które odbyło się 25 kwietnia 2017 r. w Instytucie Archeologii i Etnologii PAN w Warszawie. Było ono poświęcone źródłom etnologicznym i historycznym (materialnym i pisanym) oraz sposobom ich badania i interpretacji. W symposium uczestniczyli badacze z IAE PAN i kilku uczelni krajowych. Zamieszczonym tu tekstom Autorzy nadali formę ściśle naukową bądź nieco swobodniejszą — esejów.

Mamy nadzieję, że materiały te pobudzą do refleksji nad metodologią poznawania przeszłości.

From the Editors

This issue of our quarterly comprises mainly articles based on presentations prepared for the seminar “Multidisciplinary Research on the Past”, held on the 25th of April 2017 in the Institute of Archaeology and Ethnology of the Polish Academy of Sciences in Warsaw. The seminar focused on ethnological and historical (material and written) sources and on methods of their exploration and interpretation. The participants were affiliated to the Institute of Archaeology and Ethnology and to several Polish universities. We hope that their reflections on the methodology of studying the past, in the form of either academic papers or less formal essays, will be inspiring for our readers.

SPIS TREŚCI

Od Redakcji	127
-----------------------	-----

STUDIA I MATERIAŁY

Bogumił Szady, Dawna mapa jako źródło w badaniach geograficzno-historycznych w Polsce	129
Anna Engelking, O antropologicznym (etnologicznym) opisie przeszłości. Prolegomena	143
Katarzyna Kość-Ryżko, Antropologiczne klucze do przeszłości — poznanie, opis, metoda	151
Joanna Mroczkowska, Antropologia a historia	167
Marta Młynarska-Kaletynowa, Źródła pisane w archeologii (na przykładzie badań nad średniowiecznymi miastami)	177
Zofia Sulgostowska, Przeszłość bez źródeł pisanych widziana z perspektywy archeologa	183
Maria Lityńska-Zając, Badania botaniczne nad przeszłością — źródła roślinne	189
Grzegorz Skrzyński, Człowiek—środowisko w świetle interpretacji paleoekologicznych danych archeobotanicznych z wybranych stanowisk archeologicznych	199
Teresa Stawiarska, Helena Tarczyńska — nauczycielka, społeczniczka, późna „Entuzjastka” (1850–1935)	207
Lilianna Nalewajska, O guzikach w XIX wieku na podstawie „Kurieria Warszawskiego” i innych polskich periodyków	225

RECENZJE

<i>Wieża książęca w Siedlęcinie w świetle dotychczasowych badań. Podsumowanie na 700-lecie budowy obiektu</i> , red. Przemysław Nocuń — Wojciech Bis	239
--	-----

SPRAWOZDANIA I ZAPISKI

<i>Staropolskie przepisy kulinarne. Receptury rozproszone z XVI–XVIII w. Źródła rękopiśmienne</i> , wyd. i oprac. Jarosław Dumanowski, Dorota Dias-Lewandowska, Marta Sikorska, Monumenta Poloniae Culinaria. Polskie zabytki kulinarne, red. Jarosław Dumanowski, t. VII — Andrzej Klonder	247
Jan Michał Kossowicz, <i>Diariusz podróży po Europie (1682–1688)</i> , oprac. i wstęp Anna Markiewicz — Andrzej Klonder	248

LISTY DO REDAKCJI

Prof. dr hab. Cezary Kukło	251
--------------------------------------	-----

KRONIKA NAUKOWA

Łęczycka Zagroda Chłopska w Kwiatkówku — Piotr Czepas	253
---	-----

ZASADY WYDAWNICZE

„KWARTALNIKA HISTORII KULTURY MATERIALNEJ”	259
--	-----

Pani
Dr hab. prof. IAE PAN Elżbieta Mazur
Redaktor „Kwartalnika Historii Kultury Materialnej”
Warszawa

Szanowna Pani Redaktor,

Dopiero niedawno miałem okazję zapoznać się z treścią redagowanego przez Panią „Kwartalnika Historii Kultury Materialnej” nr 3 za 2017 rok. Została w nim zamieszczona na stronach 410–420, niezwykle cenna merytorycznie, obszerna recenzja autorstwa prof. Elżbiety Kowalczyk-Heyman i mgr Tomasza Związka książki Piotra Plisieckiego, *Młyny wodne w województwie lubelskim (do schyłku XVI wieku)*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2015, ss. 305, której jednoznacznie negatywną opinię o książce całkowicie podzielałam. W zakończeniu swojej recenzji autorzy zawarli pytanie: „Dlatego też zatrwajający poziom pracy każe postawić pytanie, na które prawdopodobnie nie doczekamy się odpowiedzi — jakim cudem przeszła ona przez sito recenzentów i głosowanie Rady Naukowej Wydziału Nauk Humanistycznych KUL oraz przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów Naukowych, stając się podstawą przyznania jej Autorowi stopnia doktora habilitowanego?” (s. 420).

Otóż byłem jednym z trzech recenzentów powołanych przez Centralną Komisję, i w swojej ocenie dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dra P. Plisieckiego sporządzonej 12 listopada 2015 r. uznałem opublikowany przez Niego dorobek po doktoracie (bez tzw. książki habilitacyjnej) za bardzo skromny i jeszcze surowiej oceniłem Jego minimalne zaangażowanie w krajowe i zagraniczne życie naukowe. Ocenie Jego głównego osiągnięcia naukowego wskazanego w przewodzie habilitacyjnym, wspomnianej książki o młynach wodnych, poświęciłem ponad 10 stron (spośród 16 całej mojej recenzji), którą zakończyłem następującym stwierdzeniem „Mam bardzo poważne wątpliwości czy o prace na takim poziomie naukowym chodzi polskiej nauce historycznej w początkach XXI wieku”. W konkluzji całej opinii zawarłem sformułowanie, że przedstawiona książka tzw. habilitacyjna w żadnej mierze nie wypełnia art. 16 *Ustawy o stopniach naukowym i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* z dn. 14 marca 2003 r. (Dz.U. nr 65, poz. 595, z późn. zm.), opowiedziałem się za zakończeniem dalszego procedowania wniosku dra Piotra Plisieckiego i byłem przeciwny z braku podstaw merytorycznych nadaniu mu stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie historia.

Posiedzenie komisji powołanej przez Centralną Komisję w IH PAN w Warszawie, w którym wzięli udział wszyscy członkowie, z wyjątkiem jednego chorego recenzenta, zaowocowało po długiej dyskusji sformulowaniem ostatecznego stanowiska, pomimo dwóch wcześniejszych umiarkowanie pozytywnych dla habilitanta opinii, w którym opowiedziała się ona przeciw nadaniu drowi Plisieckiemu stopnia naukowego doktora habilitowanego. Takie też stanowisko pisemnie zostało przekazane Dziekanowi Wydziału Nauk Humanistycznych KUL. Jak się okazało parę miesięcy później wspomniana Rada Wydziału zdecydowała się jednak nadać drowi Plisieckiemu stopień naukowy doktora habilitowanego. Wprawdzie nie jestem członkiem Centralnej Komisji, ale nie wydaje mi się, żeby w świetle obowiązującego dotychczas prawa, pozytywna decyzja uprawnionej jednostki do nadawania stopni naukowych dawała podstawy

Centralnej Komisji do jakiegokolwiek interwencji. Dlatego adresatem końcowego pytania Państwa recenzentów, pod którym całkowicie się podpisuję, pozostaje jedynie gospodarz owego postępowania habilitacyjnego, w tym wypadku Rada Wydziału Nauk Humanistycznych KUL. Z perspektywy badacza i nauczyciela akademickiego uprawiającego zawód historyka od ponad 40 lat, wspomniana książka o młynach wodnych w województwie lubelskim autorstwa Piotra Plisieckiego, z całą pewnością nie przyczynia się w żaden sposób do rozwoju polskiej nauki historycznej. Niestety ostatnimi laty, jak mało kiedy wcześniej, mamy do czynienia z pracami przygotowywanymi na stopień naukowy pisanymi już nie tylko ze pośpiesznie, ale i na dodatek byle jak, z często udawanym aparatem naukowym. Jeszcze gorzej, że wprawdzie środowisko dostrzega wspomnianą sytuację a jednocześnie, przynajmniej jakaś jego część, głosując „za”, utrwała postępującą degradację podstawowych standardów pracy naukowej.

Z poważaniem,

prof. zw. dr hab. Cezary Kukło

Białystok, dnia 12 marca 2018 r.

Kierownik Katedry
Historii Społeczno-Gospodarczej, Demografii i Statystyki
Instytut Historii i Nauk Politycznych UwB
Plac NZS 1
15-420 Białystok